Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi
Cilt 10 Sayı 2 Aralık 2026 s.188-205

Journal of Early Childhood Studies
Volume 10 Issue 2 December 2026 pp.188-205

Aile Yılmazlık Algıları ile Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yılmazlıkları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Parents' Perceptions of Family Resilience and Preschool Children's Resilience

Meltem PARLATAN[1], Pınar GÜRLER AĞAÇKIRAN[2]

Makale Geçmişi
Geliş : 25.03.2026
Düzeltme : 04.09.2026
Kabul : 04.11.2026
Çevrimiçi : 15.11.2026

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Öz: Bu araştırmanın temel amacı annenin ve babanın aile yılmazlık algısı ile çocuklarının yılmazlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu kapsamda, araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel desende yürütülmüştür. Araştırmanın örneklem grubunu dezavantajlı bölgelerde yer alan ve bağımsız anaokullarına devam eden 151 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Aile Kişisel Bilgi Formu, Aile Yılmazlığı Ölçeği ve Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık ve İyi Oluş Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, annenin aile yılmazlığı algısı ile babanın aile yılmazlığı algısı arasında çeşitli alt boyutlarda zayıf ve orta düzeyde pozitif ilişkiler gözlemlenmiştir. Ancak ebeveynlerin aile yılmazlık algıları ile çocukların yılmazlık düzeyleri arasında genel olarak istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bulgular, anne ve babanın yılmazlık algılarının birbirine paralel olduğunu, ancak bu durumun çocuklarının yılmazlıklarına doğrudan yansımadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yılmazlık, okul öncesi dönem, iyi oluş, aile yılmazlığı

Article History
Received : 25.03.2026
Revised : 04.09.2026
Accepted : 04.11.2026
Online : 15.11.2026

Article Type
Research Article

Abstract: The primary objective of this study is to examine the relationship between mothers' and fathers' perceptions of family resilience and their children's resilience levels. In this context, the study employed a correlational design within a quantitative research approach. The sample consisted of 151 children attending independent kindergartens in disadvantaged areas and their parents. The Family Personal Information Form, the Family Resilience Scale, and the Social Emotional Well-being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children (PERIK) were utilized as data collection tools. The data obtained from these instruments were analyzed using the SPSS software. Due to the non-normal distribution of the data, Spearman correlation analysis was performed. As a result of the analysis, weak and moderate positive relationships were observed between mothers' and fathers' perceptions of family resilience across various subdimensions. However, with one exception, no statistically significant relationships were found between parents' perceptions of family resilience and children's resilience. The findings indicate that mothers' and fathers' perceptions of family resilience are closely aligned, but they are not directly reflected in their children's resilience.

Keywords: Resilience, family resilience, preschool period, well-being

DOI: 10.24130/eccdjecs.19672026102720

[1] Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, meltememen.cu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9372-4790
[2] Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, pinarrgurler@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2068-9234

SUMMARY

Introduction

Resilience has become an important concept in developmental psychology and child development research, particularly in understanding how individuals adapt to adversity and maintain well-being despite challenging life circumstances. Resilience is commonly defined as the ability to recover, adapt, and maintain positive functioning despite exposure to significant stress or risk (Luthar et al., 2000). Early studies on resilience primarily focused on individual characteristics that enable some children to develop successfully despite adverse conditions (Walsh, 1996). However, contemporary perspectives emphasize that resilience develops within broader ecological systems, particularly within family environments (Masten, 2001; Ungar, 2011). Within family systems, emotional climates and coping patterns tend to influence all members. Experiences of emotional support, warmth, and cooperation can strengthen family functioning, whereas stress, trauma, or feelings of hopelessness may negatively affect family members collectively. Therefore, the atmosphere created by parents' perceptions of challenges and their coping strategies may play an important role in children's resilience development.

Although resilience was initially examined at the individual level, later research introduced the concept of family resilience (Mackay, 2003). Family resilience refers to a family's ability to adapt to stressful situations, maintain its functioning, and recover from crises (Hawley, 2000; Patterson, 2002). Family resilience may also contribute to the resilience of individual family members, particularly children. Warm family relationships, emotional bonding, and democratic family environments can support both family functioning and children's psychological well-being (Boughton & Lumley, 2011; Hill et al., 2007; Thomas et al., 2017). Despite these theoretical connections, empirical studies examining the direct relationship between family resilience and children's resilience remain limited (Masten, 2018; Prime et al., 2020). Additionally, previous research presents inconsistent findings regarding mothers' and fathers' perceptions of family resilience. While some studies suggest that parental roles may lead to differences in resilience perceptions (Erickson, 2005; Stone, 2007), others report similar resilience perceptions among mothers and fathers (Aivalioti & Pezirkianidis, 2020).

Considering these gaps in the literature, the present study aimed to examine the relationship between parents' perceptions of family resilience and preschool children's resilience in socioeconomically disadvantaged contexts. Two research questions guided the study: (1) Is there a significant relationship between parents' perceptions of family resilience and their children's resilience levels? (2) Is there a significant relationship between mothers' and fathers' perceptions of family resilience?

Method

This study employed a quantitative correlational research design to examine the relationship between parents' family resilience perceptions and preschool children's resilience levels. Correlational research designs are commonly used to determine whether statistically significant relationships exist between continuous variables (Gliner et al., 2009).

The population of the study consisted of preschool children attending kindergartens located in socioeconomically disadvantaged areas in Adana, Türkiye. The sample was selected using purposive sampling based on the primary criterion of a monthly household income below the minimum wage. Although 180 families were initially reached, 29 were excluded due to missing data, and the final sample consisted of 151 preschool children and their parents.

Three data collection instruments were used in the study. First, a Family Personal Information Form was used to collect demographic information about the children and their families. Second, the Family Resilience Scale developed by Kaner and Bayraklı (2010) was used to measure parents' perceptions of family resilience. The scale consists of 37 items and four subdimensions: Challenge, Self-Efficacy, Commitment to Life, and Control. Higher scores indicate stronger perceptions of family resilience. Third, children's resilience was measured using the Social Emotional Well-being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children (PERIK) developed by Mayr and Ulich (2009) and adapted into Turkish by Özbey (2019). This scale includes 36 items and six subdimensions reflecting different aspects of children's resilience. Mothers and fathers completed the Family Resilience Scale separately, while teachers evaluated each child's resilience using an online form. Data were analyzed using SPSS. Since the data did not show a normal distribution according to the Kolmogorov-Smirnov test (McKillup, 2011), non-parametric analyses were conducted. Spearman correlation coefficients were calculated to examine both the relationships between parents' family resilience perceptions and children's resilience levels, as well as the relationship between mothers' and fathers' perceptions. Although the Family Resilience Scale originally consists of four subdimensions, the 'Control' subdimension was excluded from all analyses due to data entry and coding inconsistencies identified during preliminary data screening.

Results

The results indicated that the relationships between parents' family resilience factors and children's resilience factors were generally weak and mostly not statistically significant. Only one statistically significant relationship was identified. A small negative correlation was found between children's Emotional Stability/Stress Coping subdimension and mothers' Commitment to Life subdimension (ϱ =-.180, p <.05).

Overall, the findings suggest that parents' perceptions of family resilience were not significantly associated with their children's resilience levels. In contrast, significant positive relationships were observed between mothers' and fathers' family resilience perceptions. Several correlations were found across parental subdimensions. For instance, Mothers' Self-Efficacy was positively associated with Fathers' Self-Efficacy (ϱ = .537, p <.01). Similarly, Mothers' Challenge dimension was positively related to Fathers' Self-Efficacy (ϱ = .452, p <.01). Some weaker but statistically significant correlations were also observed between certain parental subdimensions.

Conclusion and Discussion

The findings indicate that parents' perceptions of family resilience were not significantly related to preschool children's resilience levels. Although previous studies emphasize the role of family characteristics in resilience development (Benzies & Mychasiuk, 2009; Masten, 2001), the present findings suggest that children's resilience may be influenced by multiple protective factors beyond family resilience. Individual characteristics such as temperament as well as contextual factors including school environments and peer interactions may also contribute to children's resilience development (Masten, 2001; Ungar, 2011).

Another possible explanation for the absence of a relationship between family resilience and children's resilience may be related to differences in data sources. In this study, family resilience was measured through parental self-reports, whereas children's resilience was evaluated by teachers. Previous research indicates that self-report measures may not always correspond to observable behaviors (De Los Reyes & Kazdin, 2005; Podsakoff et al., 2003). Therefore, differences between informants may have contributed to the limited associations observed between variables.

The results also demonstrated that mothers' and fathers' perceptions of family resilience were generally aligned. This finding suggests that parents tend to share similar views regarding their family's coping capacities and resilience processes.

This study has several methodological limitations, including its correlational design, the restriction of the sample to a single province (Adana) using purposive sampling in disadvantaged areas, and the delivery of the Family Resilience Scale via teachers. Furthermore, the absence of a direct relationship between family resilience and children's resilience may be attributed to differences in data sources, as family resilience was measured through parental self-reports whereas children's resilience was evaluated by teachers, and previous research indicates that informants may report differing perspectives (De Los Reyes & Kazdin, 2005; Podsakoff et al., 2003). In contrast, mothers' and fathers' perceptions of family resilience were closely aligned, a finding consistent with previous literature highlighting shared coping capacities within couples (Kaner et al., 2011; Olsson & Hwang, 2008; Svavarsdottir & Rayens, 2005). Building upon these insights, future research should employ longitudinal designs and broader samples across diverse socioeconomic contexts to better establish causality, while also examining potential mediating or moderating variables and ensuring both mothers and fathers are included together in family-focused practices.

GİRİŞ

Yılmazlığın gelişiminde çocukların ilk uyum sağladıkları çevre olan ailenin önemi büyüktür. Ailenin olanaklarının ya da olanaksızlıklarının çocuğun fiziksel sağlık, akademik ve sosyal gelişimsel özellikleri ile ilişkisini ortaya koyan birikimli bir literatür bulunmaktadır (Benzies & Mychasiuk, 2009; Masten, 2001; Ungar, 2011). Alan yazın göstermektedir ki; aile sisteminde yer alan riskler ve bu risklere karşı nasıl hareket edildiği aslında sistemin parçası olan çocukla da ilgilidir. Aile sistemi içerisinde sevgi ve bağlılık anlayışı da stres ve travmalar da aile üyelerine yayılım göstermektedir.

Örneğin, zorluklar karşısında toparlanabilme, mücadele edebilme atmosferinde büyüyen bir çocuk ile umutsuzluk ve kırılganlık duygularının hâkim olduğu bir aile ikliminde yetişen çocuk arasında belirgin farklılıklar ortaya çıkacaktır. Zorluklardan güçlenerek birlikte kurtulma becerisine sahip olduğunu düşünen ebeveynlerin sağladığı ortam ile ailelerini daha kırılgan olarak algılayan ebeveynlerin yarattığı ortam bu iki çocuk için aynı olmayacaktır. Başka bir senaryoda ise bireysel olarak yılmazlığı yüksek olan bir çocuğun zamanla aileyi olumlu yönde etkilemesi de mümkün olduğu görülür. Birbirleriyle etkileşimde olan bu dinamikler, erken çocuklukta yılmazlığı tek başına ele almak yerine aile ile bütünleşik şekilde inceleme ihtiyacına işaret etmektedir. Bu çalışmada aile yılmazlığı ve çocuk yılmazlığı arasındaki ilişki incelenmektedir.

Yılmazlık kavramı, gelişimi ve iyi oluşu tehdit eden koşullarla karşılaşılmasına karşın toparlanabilmek ve iyi bir uyum gösterebilmek olarak ifade edilmektedir (Luthar vd., 2000). Bireysel açıdan yılmazlık kavramı çocuklar özelinde araştırılması sonucunda ortaya çıkmış ve çocuk gelişimi ile ruh sağlığı araştırmalarında önemli bir kavram haline gelmiştir. Öte yandan odak, çoğunlukla işlevsiz ailelerde hayatta kalmaya çalışan çocukların bireysel yılmazlıkları üzerinde olduğundan, araştırmacılar ve klinisyenler ailelerde bulunabilecek ve desteklenebilecek olan yılmazlığı belli bir süre gözden kaçırmışlardır (Walsh, 1996). Neyse ki, bireysel yılmazlık araştırmalarından elde edilen bilgi birikimi artık aile düzeyine taşınmış ve *aile yılmazlığı* kavramı ortaya çıkmıştır (Mackay, 2003).

Bilindiği üzere, birçok aile bir ya da birden fazla ve farklı yoğunlukta stresli yaşam olaylarıyla karşılaşmaktadır, bunlardan bazıları (örneğin yoksulluk) uzun süreli ve yaygın etki göstermektedir. Bu durumda kimi aileler yıpranmakta ve hatta dağılabilmekteyken; bazı aileler bu durumdan daha da güçlenerek çıkmaktadırlar (Kaner & Bayraklı, 2010). Aile yılmazlığının devreye girdiği bu durumlarda tıpkı çocuklardaki yılmazlıkta olduğu gibi, bir zorluk ya da kriz durumunda ailenin bu duruma uyum göstermesi, işlevini sürdürebilmesi ve ayakta kalması söz konusudur (Hawley, 2000). Bunların belirleyicileri de genellikle aile üyelerinin birbirlerine bağlılıkları, üyelerin aile içinde nasıl iletişim kurdukları, inanç sistemleri, sahip oldukları değerler ile esneklik ve başa çıkma/sorun çözme kapasiteleri olmaktadır (Mackay, 2003; Patterson, 2002). Aile sistemi içerisinde zaman içinde inşa edilen yılmazlık; ebeveynler, çocuklar ve varsa diğer aile üyelerinin dahil olduğu çeşitli ve yinelenen süreçleri kapsamaktadır.

Aile yılmazlığı ile aile işlevsel bir birim olarak güçlenmekte ve yine tüm üyelerinde yılmazlığı geliştirme kapasitesine sahip olabilmektedir. Örneğin aile içindeki sıcak ilişkiler, demokratik atmosfer, birbirlerine bağlılık, oluşturulan ortak anlam gibi ögeler aileyi güçlendirirken bireylerin de güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Boughton & Lumley, 2011; Hill vd., 2007; Thomas vd.,

2017). Öyleyse aile yılmazlığının inşasında kullanılan malzemeler bireyin (bilhassa çocuğun) yılmazlığının inşasında da kullanılmaktadır denebilir. Dahası, dezavantajlı ailelerde yılmazlığın inşası hem çocuklar hem tüm aile için daha kritik bir yere sahip olmaktadır. Örneğin kısıtlı ekonomik koşulların yarattığı stres, ebeveynlerin ruh sağlığını zayıflatmakta; bu ebeveynler çocuklarına projekte edecekleri besleme, gözetim, ilgi gibi yılmazlığı inşa edecek kaynakları yaratmakta güçlük çekmektedirler (Mackay, 2003). Ailede bağlılık ve umut yaratma kapasitesinin gelişmemesi ya da düşmesi çocuğun yılmazlığının ateşlenmesini de zorlaştırabilmektedir. Bu nedenle, ampirik araştırmalar aile ve çocuk yılmazlığının nasıl konumlandırıldığını ve hangi düzeyde ilişkilendirildiğini incelemek gerekmektedir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında, genellikle aile yılmazlığının ve çocuk yılmazlığının birbirinden bağımsız değişkenler olarak incelendiği görülmektedir. Bu iki yapının karşılıklı ve sistemik ilişkisini odağına alan çalışmaların ise sınırlı kaldığı görülmektedir (Masten, 2018; Prime vd., 2020). Örneğin ailelerin yılmazlıklarına odaklanan çalışmalarda annelerin ve babaların yılmazlıkları daha farklı deneyimledikleri (Thomas vd., 2017), annelerin babalara kıyasla daha fazla ebeveynlik baskısı yaşadıkları (Stone, 2007) ve aile ilişkileri üzerine daha aktif emek verdikleri, daha fazla sıkıntı hissettikleri saptanmıştır (Erickson, 2005). Bu durum annelerin aile yılmazlık algılarının bağlamsal stresörlerden daha fazla etkilenebileceğine işaret etmektedir. Buna karşın, ebeveynlerin aile yılmazlığına ilişkin algılarını doğrudan karşılaştıran Aivalioti ve Pezirkianidis (2020) ise, anne ve babaların aile yılmazlık algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını tespit etmiştir. İlgili sonuçlar alan yazındaki bulgularda tutarsızlığa işaret etmekte ve farklı örneklem ve bağlamlarda farklı sonuçların ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Dahası, söz konusu çalışmalarda çocuk yılmazlığı değişkeni ihmal edilmiş ve aile yılmazlık algılarının çocuk yılmazlığı ile nasıl ilişkilendiği göz ardı edilmiştir. Ancak, aile yılmazlığı yalnızca yetişkinlerin uyum kapasitesini değil, aynı zamanda çocukların duygusal düzenleme, stresle başa çıkma ve iyi oluş süreçlerini de şekillendiren temel bir bağlamsal yapı olmakta ve ebeveynlerin aile yılmazlığı dinamiklerinin çocuk yılmazlığıyla da ne ölçüde ilişkilendiğini bilmek önem arz etmektedir (Benzies & Mychasiuk, 2009). Literatür incelendiğinde aile yılmazlığı ile çocuk yılmazlığını bütüncül olarak ele alan sınırlı sayıda çalışmada bu iki değişken arasında olumlu ilişkilere rastlandığı izlenmektedir. Örneğin, Brajša- Žganec vd. (2024) çalışmasında farklı aile yılmazlık boyutları ile çocukların iyi oluşları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Benzer biçimde Gómez vd. (2024), akraba bakımında bulunan çocukların ailelerinde algılanan yılmazlığın, çocukların yılmazlık düzeylerini anlamlı biçimde yordadığını ortaya koymuştur. Bu çalışmalarda ele alınan risk bağlamı da belirtilmemiş ya da çocuktan uzak kalmak şeklinde ele alınmış; örneklemler de ilk çocukluk dönemiyle sınırlı kalmıştır. Ancak, özellikle okul öncesi dönem gibi; çocuğun ebeveyne neredeyse tam bağımlı olduğu, duygu düzenleme

becerilerinin ilk inşasının gerçekleştiği ve yoğun bakım ihtiyacının en üst düzeyde yaşandığı bu hassas dönemde, çocuğun dünyayı ve karşılaştığı zorlukları algılayış biçimi doğrudan ailenin sunduğu iklimle şekillenmektedir (Masten & Monn, 2015; Morris vd., 2007). Dolayısıyla aile yılmazlığı çocuklar için yalnızca destekleyici değil, aynı zamanda hayati bir koruyucu faktör işlevi görmektedir. Ancak literatür incelendiğinde, bu dönemde ebeveynlerin algıladıkları aile yılmazlığı ile çocuk yılmazlığı arasındaki ilişkinin nasıl bir örüntü izlediği halen yeterince açıklığa kavuşmamıştır. Dahası, yoksulluk gibi ülkemizde oldukça yaygın ve majör bir stresörün varlığında bu durum yine merak konusudur. Ekonomik yetersizlikler ve maddi zorluklar ebeveynlerin yılmazlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Conger vd., 2010). Aile yılmazlığı ise tam bu noktada devreye girmekte, yoksulluğun getirdiği yıkıcı stres karşısında koruyucu bir tampon işlevi görmektedir. Dolayısıyla, ülkemizde oldukça yaygın bir risk faktörü olan yoksulluk koşullarında, bu durumun aile yılmazlığı ve çocuk yılmazlığına nasıl yansıdığı önemli bir araştırma konusu olmaya devam etmektedir.

Anılan tüm kuramsal ve ampirik sonuçlar ışığında, aile yılmazlığının sistemdeki üyeler tarafından birlikte ve karşılıklı etkileşim içinde inşa edilen dinamik bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Aile yılmazlığında rol oynayan etmenlerin hem aile sisteminin bir parçası olan ebeveyn alt sistemi hem de çocuklar alt sisteminde de rol oynadığı görülmektedir. Bu iki sistemi birlikte alan ve belirli risk bağlamına odaklanan çalışmaların sınırlı olduğu saptanmıştır. Böylelikle mevcut çalışma ile yoksulluk riskine sahip ailelerde, ebeveynlerin algıladıkları aile yılmazlıkları ile çocukların yılmazlıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Ebeveynlerin aile yılmazlık algıları ile çocuklarının yılmazlık puanı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ebeveynlerin aile yılmazlık algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Ebeveynlerin aile yılmazlıkları ile okul öncesi dönem çocuklarının yılmazlıkları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel desende yürütülmüştür. Bu araştırmalar sürekli iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olup olmadığının incelenmesine ihtiyaç duyulduğunda kullanılmaktadır (Gliner vd., 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Adana ilinde sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde bulunan anaokullarına devam eden okul öncesi dönem çocuklarıdır. Örneklem grubu, ebeveynlerin aile yılmazlıkları ile okul öncesi dönem çocuklarının yılmazlıkları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla söz konusu anaokullarına devam eden çocuklar arasından amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu kapsamda, yalnızca sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgede yer alan anaokullarına devam eden ve aylık hane halkı geliri asgari ücret sınırının altında olan aileler çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırma soruları doğrultusunda kriterleri sağlayan 180 çocuk ve ebeveynine (180 anne-baba çifti) ulaşılmıştır. Ancak, ölçekleri eksik dolduran, boş gönderen ya da araştırmadan ayrılan 29 katılımcı çiftinin verileri analiz dışında bırakılmıştır. Araştırmadan ayrılan veya formları boş gönderen katılımcıların demografik bilgilerine ulaşılamadığı için çalışmaya devam eden ve ayrılan katılımcılar arasında demografik değişkenler açısından istatistiksel bir karşılaştırma yapılamamış olup bu durum araştırmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın nihai örneklemi 151 çocuk ve onların ebeveynlerinden oluşan 151 anne-baba çiftinden oluşmaktadır. Örneklemdeki çocuklar ve ebeveynlerine ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

	Grup	f	%
Çocukların Cinsiyeti	Kız	77	51
	Oğlan	74	49
Ailedeki Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	22	14.6
	İki Çocuk	89	58.9
	Üç Çocuk	34	22.5
	Dört Çocuk	5	3.3
	Beş Çocuk	1	.7
Anne Eğitim Durumu	İlkokul ve altı	15	9.9
	Ortaokul	35	23.2
	Lise	61	40.4
	Ön lisans	15	9.9
	Lisans	25	16.6
Baba Eğitim Durumu	İlkokul ve altı	14	9.3
	Ortaokul	29	19.2
	Lise	58	38.4
	Ön lisans	22	14.6
	Lisans	28	18.5

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan çocukların %51'inin kız, %49'unun ise oğlan olduğu görülmektedir. Ailelerin çoğunluğu (%58,9) iki çocuğa sahiptir. Annelerin eğitim düzeyinde en fazla lise (%40,4) mezuniyeti söz konusu iken, babaların eğitim düzeyinde de benzer şekilde lise mezuniyeti (%38,4) öne çıkmaktadır. Dolayısıyla ebeveynlerin eğitim durumu da benzer bir dağılım göstermektedir.

Veri Toplama Araçları

1. Aile Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada çocuklar ve ebeveynleri hakkında demografik bilgileri belirlemek için Aile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu formda çocukların cinsiyeti, ailedeki toplam çocuk sayısı, ebeveynlerin eğitim, yaş ve gelir düzeyleri, aile yapısı (ailede birlikte yaşayanlar) gibi sorular yer almaktadır.

2. Aile Yılmazlığı Ölçeği (Kaner & Bayraklı, 2010)

Aile Yılmazlığı Ölçeği, anne-babaların yılmazlık algılarını değerlendirmeye yönelik bir ölçme aracıdır. Kaner ve Bayraklı (2010) tarafından geliştirilen ölçek 37 maddeden ve dört faktörden oluşmaktadır: Mücadelecilik-Meydan Okuma alt boyutu 17 madde; Öz-Yetkinlik alt boyutu 9 madde; Yaşama Bağlılık alt boyutu 8 madde ve Kontrol alt boyutu 3 maddedir. Beşli Likert tipinde derecelendirilen (1 = Beni hiç tanımlamıyor, 5 = Beni çok iyi tanımlıyor) ölçeğin Mücadelecilik-Meydan Okuma alt boyutundan 17–85, Öz-Yetkinlik alt boyutundan 9–45, Yaşama Bağlılık alt boyutundan 8–40, Kontrol alt boyutundan 3–15 ve ölçeğin tamamından 37–185 arasında puan alınabilmektedir. Hem ölçeğin genelinden hem de alt boyutlardan alınan yüksek puanlar, bireyin aile yılmazlık algısının yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin özgün çalışmasındaki iç tutarlık katsayıları; Mücadelecilik-Meydan Okuma faktörü için .90, Öz-Yetkinlik faktörü için .71, Yaşama Bağlılık faktörü için .87 ve Kontrol faktörü için .43 olarak belirlenmiştir. Mevcut araştırmanın örnekleminden elde edilen Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayıları ise anneler ve babalar için sırasıyla; Mücadelecilik-Meydan Okuma alt boyutunda .88 ve .91, Öz-Yetkinlik alt boyutunda .81 ve .80, Yaşama Bağlılık alt boyutunda .86 ve .88, Kontrol alt boyutunda .45 ve .34, ölçeğin tamamında ise .92 ve .94 olarak hesaplanmıştır.

3. Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık ve İyi Oluş Ölçeği (Özbey, 2019)

Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık ve İyi Oluş Ölçeği, çocukların yılmazlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçme aracıdır. Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilmiş, Türkiye uyarlaması ise Özbey (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçek 36 maddeden, altı faktörden ve her alt

faktördeki altı maddeden oluşmaktadır. Bunlar İletişim Kurma/Sosyal Performans, Öz-Kontrol/Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi ve Keşfetmekten Hoşlanma şeklindedir. Beşli Likert tipindeki (1 = Asla, 5 = Her zaman) ölçeğin her bir alt boyutundan 6 ile 30 arasında puan alınabilmektedir. Puanlama sürecinde, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt boyutundaki 5. ve 6. maddeler ile Görev Yönelimi alt boyutundaki 6. madde ters kodlanmaktadır. Özgün uyarlama çalışmasında ölçeğin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayıları .86 ile .95 arasında değişmektedir. Bu araştırmanın örnekleminde ise Cronbach's Alpha katsayılarının alt boyutlar için .64 ile .86 arasında değiştiği, ölçeğin tamamı için ise .95 olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma sürecine, Çukurova Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Alanında Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınan etik kurul onayı (28.12.2021 tarih ve 1 sayılı karar) ve Adana İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan uygulama izinleri doğrultusunda başlanmıştır. Seçili okullarda araştırma süreci hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmış; gönüllü olan ebeveynler ve öğretmenlerden alınan bilgilendirilmiş onam formları doğrultusunda örnekleme erişim sağlanmıştır. Ebeveynler için veri toplama aracı, öğretmen aracılığıyla basılı (kâğıt-kalem) form olarak gönderilmiş ve anne ile babanın Aile Yılmazlık Ölçeği'ni ayrı ayrı doldurmaları istenmiştir. Ölçeklerin ebeveynlere sınıf öğretmenleri aracılığıyla ulaştırılmasının ve geri toplanmasının ebeveyn yanıtlarında sosyal beğenirlik yanlılığına yol açma olasılığı göz önünde bulundurularak, formların kapalı zarf içinde teslim edilmesi istenmiş ve yanıtların yalnızca araştırmacılar tarafından inceleneceği bilgisi paylaşılmıştır; ancak yine de öğretmen aracılı veri toplama sürecinin olası sosyal beğenirlik etkisi araştırmanın bir sınırlılığı olarak dikkate alınmıştır. Öğretmenlerin ise sınıflarındaki her çocuk için Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık ve İyi Oluş Ölçeği'ni doldurması gerektiğinden, kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla ölçek Google Formlar aracılığıyla dijital ortama aktarılmış ve öğretmenlerin örneklemdeki her bir çocuk için formu çevrim içi olarak doldurması sağlanmıştır. Veri toplama süreci toplamda altı hafta sürmüştür.

Verilerin Analizi

Ölçme araçlarından elde edilen veriler dijital ortama aktarılmış ve çözümlenmesi SPSS programı aracılığıyla sağlanmıştır. Bu süreçte veriler öncelikle normallik varsayımı açısından test edilmiştir. Bilindiği üzere örneklem sayısı 50'nin üzerinde olduğunda normallik için Kolmogorov-Smirnov değerlerine bakılmaktadır (McKillup, 2011). Bu doğrultuda çalışmada Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve ek olarak çarpıklık ile basıklık değerleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre

verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Tanımlayıcı istatistikler ve normallik testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Tanımlayıcı istatistikler ve normallik testi sonuçları

Grup	$\bar{x}$	Sd	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık	K-S p
Çocuk Yılmazlık-İletişim Kurma/Sosyal Performans	23.85	4.88	10	30	-.604	-.249	<.001
Çocuk Yılmazlık-Öz-kontrol/Düşüncelilik	25.26	4.50	10	30	-.815	.321	<.001
Çocuk Yılmazlık-Atılganlık	24.01	4.68	9	30	-.813	.761	<.001
Çocuk Yılmazlık-Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	20.69	4.02	6	30	-.313	.948	.014
Çocuk Yılmazlık-Görev Yönelimi	22.99	5.00	6	30	.098	4.192	<.001
Çocuk Yılmazlık- Keşfetmekten Hoşlanma	24.23	4.70	12	30	-.363	-.724	<.001
Anne Yılmazlık-Mücadelecilik-Meydan Okuma	63.91	10.90	34	85	-.554	.101	.048
Anne Yılmazlık -Öz-Yetkinlik	39.78	4.44	21	45	-1.359	3.014	<.001
Anne Yılmazlık -Yaşama Bağlılık	32.92	5.49	16	40	-1.029	.869	<.001
Baba Yılmazlık -Mücadelecilik-Meydan Okuma	68.92	11.14	25	85	-1.055	2.211	.007
Baba Yılmazlık -Öz-Yetkinlik	39.60	4.87	22	45	-1.133	1.469	<.001
Baba Yılmazlık -Yaşama Bağlılık	32.00	5.94	15	40	-.908	.347	<.001

Tablo 2 çocukların ve ebeveynlerinin Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık ve İyi Oluş Ölçeği ile Aile Yılmazlığı Ölçeklerinin her bir alt boyutundan aldıkları puanların tanımlayıcı istatistik ve normallik analizlerini göstermektedir. Aile Yılmazlığı Ölçeği orijinalinde dört alt boyuttan oluşmakta iken, veri tarama sürecinde tespit edilen kayıt ve kodlama tutarsızlıkları nedeniyle 'Kontrol' alt boyutu tüm analitik süreçlerden çıkarılmıştır. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testinin anlamlı olduğu görüldüğünden alınan puanların normal dağılım göstermediği anlaşılmaktadır. Elde edilen puanlar normal dağılmadığı için de veriler parametrik olmayan testlerle analiz edilmiştir. Çocukların yılmazlık düzeyleri ile ebeveynlerin aile yılmazlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Spearman Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde çocukların yılmazlık düzeyleri ile ebeveynlerin aile yılmazlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Tablo 3. Ebeveynlerin aile yılmazlığı ile çocuk yılmazlığı arasındaki korelasyona ilişkin veriler

Faktörler	Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma	Anne Öz-Yetkinlik	Anne Yaşama Bağlılık	Baba Mücadelecilik-Meydan Okuma	Baba Öz-Yetkinlik	Baba Yaşama Bağlılık
Çocuk Yılmazlık-İletişim Kurma/Sosyal Performans	-.046	-.046	-.045	-.023	-.095	.012
Çocuk Yılmazlık-Öz-kontrol/Düşüncelilik	.005	.013	.018	.007	-.016	.038
Çocuk Yılmazlık-Atılganlık	.049	.004	-.005	-.030	-.028	.009
Çocuk Yılmazlık-Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	-.118	-.123	-.180*	.008	-.025	-.004
Çocuk Yılmazlık-Görev Yönelimi	.063	.053	.013	-.018	-.005	.033
Çocuk Yılmazlık-Keşfetmekten Hoşlanma	-.091	-.054	-.141	-.091	-.109	-.049

*p <.05

Tablo 3, ebeveynlerin aile yılmazlıkları ile çocuk yılmazlığı alt boyutları arasındaki korelasyonları göstermektedir. Tablo incelendiğinde, ebeveynlerin aile yılmazlık faktörleri ile çocuk yılmazlık faktörleri arasındaki ilişkiler genellikle zayıftır ve çoğunlukla istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Tabloda görüldüğü gibi tek anlamlı ve negatif yönlü ilişki Çocuk Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt boyutu ile Anne Yaşama Bağlılık arasındadır (ρ =-.180, p<.05). Bulgular, ebeveynlerin aile yılmazlıklarının çocuklarının yılmazlıkları ile olan ilişkiye yansımadığını göstermektedir.

Tablo 4. Ebeveynlerin aile yılmazlıkları arasındaki korelasyona ilişkin veriler

Faktörler	Baba Mücadelecilik-Meydan Okuma	Baba Öz-Yetkinlik	Baba Yaşama Bağlılık
Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma	.421**	.452**	.212**
Anne Öz-Yetkinlik	.384**	.537**	.245**
Anne Yaşama Bağlılık	.319**	.377**	.312**

**p<.01

Tablo 4, ebeveynlerin ayrı ayrı aile yılmazlıkları alt boyutları arasındaki Spearman korelasyonlarını göstermektedir. Cohen (1988) ölçütlerine göre değerlendirildiğinde, ebeveynler arasındaki ilişkilerin genel olarak zayıf ve orta düzeyde pozitif olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlılık taşıdığı görülmektedir. Örneğin; Anne Öz-Yetkinlik ile Baba Öz-Yetkinlik arasında güçlü düzeyde (ϱ= .537, p<.01) ve Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma ile Baba Öz-Yetkinlik (ϱ= .452, p <.01) arasında ise orta düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Öte yandan, Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma ile Baba Yaşama Bağlılık (ϱ = .212, p <.01) alt boyutları arasında pozitif fakat zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler gözlemlenmiştir. Genel olarak analizler, anne ve babanın algıladıkları yılmazlık boyutlarının birbiriyle anlamlı şekilde ilişkili olduğunu ancak bazı boyutlarda bu ilişkinin daha zayıf kaldığını ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, ebeveynlerin aile yılmazlık algıları ile okul öncesi dönem çocuklarının yılmazlıkları arasındaki ilişkileri belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda, ebeveynlerin aile yılmazlık algıları ile çocuğun yılmazlık puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ve ebeveynlerin ayrı ayrı aile yılmazlık algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ebeveynlerin aile yılmazlık algıları ile çocuğun yılmazlığı arasındaki ilişkilere dair değerli bulgulara ulaşılmıştır.

İlk araştırma sorusu, ebeveynlerin aile yılmazlık algıları ile çocukların yılmazlıkları arasındaki ilişki hakkında olduğundan, her iki değişken için ölçeklerin tüm boyutları üzerinden karşılaştırmalar yapılmıştır. Bir faktör hariç ebeveynlerin algıladığı aile yılmazlık faktörleri ile çocukların yılmazlık faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle, ebeveynlerin aile yılmazlıklarının çocuklarının yılmazlıkları ile olan ilişkiye yansımadığı görülmektedir. Bu durum mevcut örnekleme özgü olabilmekle birlikte literatürle çelişen bir duruma işaret etmektedir. Literatür incelendiğinde; aile, yılmazlık gelişiminin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir (Benzies & Mychasiuk, 2009; Masten, 2001). Özellikle; ebeveynlerin çocuk ile ilişki kalitesi (Anderson, 2018; Hill vd., 2007), ebeveynlerin duyarlılığı (Boughton & Lumley, 2011), ebeveynlerin yılmazlığı ve aile esenliğinin (Newland, 2014) çocukların yılmazlığı üzerinde önemli yordayıcılar olduğu görülmektedir. Anılan değişkenler aile yılmazlığı oluşturan bileşenlere işaret etseler de mevcut örneklemde incelenen ilişkilerde gözlenememiştir. Bu durumun nedenini iki şekilde açıklamak mümkündür. İlki "yılmazlık" kavramının dinamik doğası gereğidir. Çocuğun yılmazlığı yalnızca aile faktörü ile inşa edilmemekte ve aile bileşenin yanı sıra mizaç özellikleri ve çevre (okul, yaşadıkları yer vb.) gibi diğer işlevsel koruyucu faktörlerin de olması (Masten, 2001; Ungar, 2011) aile yılmazlığı ile çocuk yılmazlığı arasındaki düşük ilişkiye zemin hazırlamış olabilir.

İkinci olarak ise, bu sonucun veri toplama araçları ve veri toplama biçimi ile ilgili olması mümkündür. Ölçülen yapılardan aile yılmazlığı ebeveynlerin öz bildirimi sayesinde tespit edilmiş, çocuğun yılmazlığı ise öğretmeninin gözlemleri sonucunda puanlanmıştır. Öz-bildirim temelli ölçümlerde katılımcıların algıları ile gerçek davranış örüntülerinin her zaman örtüşmeyebileceği bilinmektedir (De Los Reyes & Kazdin, 2005; Podsakoff vd., 2003).

Araştırmanın ikinci sorusu ise annenin aile yılmazlık algısı ile babanın aile yılmazlık algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı hakkındadır. Bulgular anne yılmazlık algısı ile baba yılmazlık algısı faktörleri arasında genel olarak istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçları ebeveynlerin aile yılmazlıklarının birbiriyle paralel olduğunu ortaya koymaktadır Özellikle Anne Öz-Yetkinlik ile Baba Öz-Yetkinlik, Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma ile Baba Mücadelecilik-Meydan Okuma, Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma ile Baba Öz-Yetkinlik alt faktörleri arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öte yandan, Anne Mücadelecilik-Meydan Okuma ile Baba Yaşama Bağlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı fakat görece daha zayıf ilişkiler gözlemlenmiştir. Bu durum anne ve babanın kendilerini yeterlikleri ve sorunlarla başa çıkma noktasında birbirine yakın bir tutum sergilediklerini düşündürmekte ve yılmazlığı inşa etmede ortak bir model oluşturmak için önemli bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde, anne yılmazlık algısı ve baba yılmazlık algısının birbirine göre farklılaşmadığını ya da benzer olduğunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Kaner, Bayraklı & Güzeller, 2011; Olsson & Hwang, 2008; Özdemir, 2023; Turan, 2017). Yanı sıra, bazı çalışmalarda nitel bulgular da bu sonuçları desteklemektedir. Örneğin Silberberg'in (2001) ailelere yönelik geliştirdiği aile yılmazlığı şablonunda, anne ve babaların "ailede aynı değerleri paylaşmak" ve "benzer inanç sistemlerine sahip olmak" gibi konularda ortak görüşler belirttikleri görülmüştür. Öte yandan, yine bu konuda çelişkili bulgular da göze çarpmaktadır. Örneğin, Svavarsdottir ve Rayens'in (2005) yaptıkları çalışmada babaların yılmazlık algılarının annelerle kıyaslandığında daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna karşın, annelerin yılmazlık algılarının babalara kıyasla daha yüksek olduğu bazı araştırmalar da mevcuttur (Friborg vd., 2009). Literatürdeki bulgular arasındaki farklılığın olası bir sebebi araştırma gruplarının özelliklerindeki çeşitlilik olabilir. Bazı araştırmalar özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynler ile gerçekleştirilmiştir (Campbell- Sills vd., 2009; Kaner vd., 2011). Bu bağlamda, aile yılmazlığının çok boyutlu karmaşık yapısı ve doğrudan ölçülmesinin zorluğu göz önüne alındığında araştırma gruplarındaki sonuçların da tıpkı bu araştırmadaki gibi öznel olması olasıdır.

Sonuç olarak, literatürde farklı görüşler ve çalışmalar bulunmasına rağmen, mevcut bulgular anne ve baba yılmazlık algılarının birbiriyle ilişkili olduğunu; ancak aile yılmazlığı ile çocuk yılmazlığı

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, ebeveynlerin yılmazlık algılarının birbiri ile paralellik gösterdiğini, ancak anne baba yılmazlık algılarının çocukların yılmazlık düzeylerine doğrudan yansımadığını göstermektedir.

SINIRLILIKLAR ve ÖNERİLER

Bu araştırmanın bulguları değerlendirilirken bazı metodolojik sınırlılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. İlk olarak, araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel desende yürütüldüğü için, ebeveyn ve çocuk yılmazlık düzeyleri arasındaki değişkenler bağlamında kesin bir neden-sonuç ilişkisi kurulamaz. İkinci olarak, araştırmanın örnekleminin yalnızca tek bir ilde (Adana) ve amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerdeki ailelerle sınırlı olması, bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Üçüncüsü, veri toplama sürecinde formları eksik dolduran veya araştırmadan ayrılan katılımcıların demografik verilerine ulaşılamaması, çalışmaya devam eden ve ayrılan katılımcılar arasında olası bir seçilim yanlılığını test etmeyi engellemiştir. Dördüncü sınırlılık, Aile Yılmazlığı Ölçeği'nin ebeveynlere çocuklarının sınıf öğretmenleri aracılığıyla ulaştırılmış olmasıdır; bu durum ebeveynlerin kendilerini ve aile işlevselliklerini daha olumlu yansıtma eğilimi göstermelerine, dolayısıyla yanıtların sosyal beğenirlik yanlılığından etkilenmesine yol açmış olabilir.

Söz konusu sınırlılıklar doğrultusunda, gelecek araştırmalarda neden-sonuç ilişkilerini daha net görebilmek adına boylamsal araştırma desenlerinin kullanılması ve örneklem grubunun farklı illeri ve sosyo-ekonomik düzeyleri kapsayacak biçimde genişletilmesi önerilmektedir. Araştırma bulgularında ebeveyn ve çocuk yılmazlıkları arasında doğrudan genel bir ilişkiye rastlanmamış olması göz önüne alındığında, gelecekteki çalışmalarda bu süreçte rol oynayabilecek olası aracı veya düzenleyici değişkenlerin incelenmesi önerilebilir. Ayrıca aile yılmazlıklarına yönelik yürütülen çalışmalarda ve uygulamalarda anne ve babaların birlikte ele alınmasının sürece katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aivalioti, I., & Pezirkianidis, C. (2020). The role of family resilience on parental well-being and resilience levels. *Psychology*, 11(11), 1705–1728. https://doi.org/10.4236/psych.2020.1111108

Anderson, R. E. (2018). And still we rise: Parent–child relationships, resilience, and school readiness in low-income urban Black families. *Journal of Family Psychology*, 32(1), 60–70. https://doi.org/10.1037/fam0000348

Benzies, K., & Mychasiuk, R. (2009). Fostering family resiliency: A review of the key protective factors. *Child & Family Social Work, 14*(1), 103-114. https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00586.X

Boughton, K. L., & Lumley, M. N. (2011). Parent prediction of child mood and emotional resilience: The role of parental responsiveness and psychological control. *Depression Research and Treatment*, 2011, Article 375398. https://doi.org/10.1155/2011/375398

Brajša-Žganec, A., Džida, M., & Kućar, M. (2024). Family resilience and children's subjective well-being: A two-wave study. *Children*, *11*(4), Article 442. https://doi.org/10.3390/children11040442

Campbell-Sills, L., Forde, D. R., & Stein, M. B. (2009). Demographic and childhood environmental predictors of resilience in a community sample. *Journal of Psychiatric Research*, *43*(12), 1007-1012. https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2009.01.013

Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203871585

Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 685–704. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00725.x

De Los Reyes, A., & Kazdin, A. E. (2005). Informant discrepancies in the assessment of childhood psychopathology: A critical review, theoretical framework, and recommendations for further study. *Psychological Bulletin,* 131(4), 483–509. https://doi.org/10.1037/0033-2909.131.4.483

Erickson, R. (2005). Why emotion matters: Sex, gender, and the division of household labor. *Journal of Marriage and Family,* 67(2), 337-351. https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2005.00120.x

Friborg, O., Hjemdal, O., Martinussen, M., & Rosenvinge, J. H. (2009). Empirical support for resilience as more than the counterpart and absence of vulnerability and symptoms of mental disorder. *Journal of Individual Differences*, *30*(3), 138-151. https://doi.org/10.1027/1614-0001.30.3.138

Gliner, J. A., Morgan, G. A., & Leech, N. L. (2009). *Research methods in applied settings: An integrated approach to design and analysis* (2nd ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203843109

Gómez, A., Guo, S., & Lau, C. (2024). Associations between family resilience, child flourishing, and school engagement among children in kinship care. *Families in Society*, *105*(1), 6-18. https://doi.org/10.1177/10443894231200660

Hawley, D. R. (2000). Clinical implications of family resilience. *The American Journal of Family Therapy*, 28, 101-116. https://doi.org/10.1080/019261800261699

Hill, M., Stafford, A., Seaman, P., Ross, N., & Daniel, B. (2007). *Parenting and resilience.* Joseph Rowntree Foundation.

Kaner, S., & Bayrakli, H. (2010). Aile yılmazlık ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliği ve güvenirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi,* 11(2), 47-66. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000151

Kaner, S., Bayraklı, H., & Güzeller, C. O. (2011). Anne-babaların yılmazlık algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, *12*(2), 63-83. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000161

Luthar, S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development, 71*(3), 543–562. https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164

Mackay, R. (2003). Family resilience and good child outcomes: An overview of the research literature. *Social Policy Journal of New Zealand*, 20, 98-118.

Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, *56*(3), 227-238. https://doi.org/10.1037//0003-066x.56.3.227

Masten, A. S. (2018). Resilience theory and research on children and families: Past, present, and promise. *Journal of Family Theory & Review*, 10(1), 12–31. https://doi.org/10.1111/jftr.12255

Masten, A. S., & Monn, A. R. (2015). Child and family resilience: A call for integrated science, practice, and professional training. *Family Relations*, *64*(1), 5–21. https://doi.org/10.1111/fare.12103

Mayr, T., & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings–PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. *Early Years*, *29*(1), 45-57. https://doi.org/10.1080/09575140802636290

McKillup, S. (2011). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists*. Cambridge University Press.

Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, *16*(2), 361–388. https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x

Newland, L. A. (2014). Supportive family contexts: Promoting child well-being and resilience. *Early Child Development and Care*, *184*(9–10), 1336–1346. https://doi.org/10.1080/03004430.2013.875543

Olsson, M. B., & Hwang, C. P. (2008). Socioeconomic and psychological variables as risk and protective factors for parental well-being in families of children with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, *52*(12), 1102-1113. https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2008.01081.x

Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 10*(17), 756-786. https://doi.org/10.26466/opus.518062

Özdemir, H. (2023). Ebeveynlerin bilinçli farkındalıkları ile aile yılmazlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Patterson, J. M. (2002). Integrating family resilience and family stress theory. *Journal of Marriage and Family, 64*, 349-360. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00349.x

Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J.-Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: A critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of Applied Psychology*, 88(5), 879–903. https://doi.org/10.1037/0021-9010.88.5.879

Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist, 75*(5), 631–643. https://doi.org/10.1037/amp0000660

Silberberg, S. (2001). Searching for family resilience. *Family Matters*, (58), 52-57.

Stone, P. (2007). *Opting out? Why women really quit careers and head home*. University of California Press. https://doi.org/10.1525/9780520941793

Svavarsdottir, E. K., & Rayens, M. K. (2005). Hardiness in families of young children with asthma. *Journal of Advanced Nursing*, *50*(4), 381-390. https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03403.x

Thomas, P., Liu, H., & Umberson, D. (2017). Family relationships and well-being. *Innovation in Aging*, 1, (3): 1-11. https://doi.org/10.1093/geroni/igx025

Turan, N. (2017). Otistik çocuğa sahip ailelerin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Ungar, M. (2011). The social ecology of resilience: Addressing contextual and cultural ambiguity of a nascent construct. *American Journal of Orthopsychiatry, 81*(1), 1–17. https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.2010.01067.x

Walsh, F. (1996). The concept of family resilience: Crisis and challenge. *Family Process, 35*(3), 261-281. https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1996.00261.x